

Čtenářská gramotnost

Úroveň čtenáře	7. úroveň – specialista
Cílová dovednost	Zpracování informací
Časový odhad	Aktivita – 40 minut Sebehodnocení – 5 minut
Pomůcky	papíry, psací potřeby, pracovní listy, kniha <i>Zlodějka knih</i>

Popis dovednosti

Čtenář uplatňuje základy kritického čtení, shrne základní myšlenky, události, data textu, dokáže s nimi dále pracovat.

Forma aktivity

Individuální/Skupinová

Použité metody a strategie

Pětílístek

Využití textu

Dějepis (9. ročník) – 2. světová válka

ORV – holocaust, rasismus, náboženství

Český jazyk – sloh (úvaha, vypravování, charakteristika literárního hrdiny, výklad, výtah)

Struktura lekce

Motivace:

Průvodce se dětí zeptá, jaké knihy nebo filmy o holocaustu četly/zhlédly nebo znají alespoň jejich název. Jednou z nejnovějších je kniha, ze které pochází následující úryvky.

Uvědomění:

Individuální tiché čtení.

1. Čtenáři si samostatně přečtou úryvek z Pracovního listu 2.
2. Poté samostatně vypracují PĚTILÍSTEK z Pracovního listu 1.

Reflexe:

Děti sdílejí své pětílístky ve dvojicích (skupině), společně vybírají slova a obraty, které oběma (všem ve skupině) čtenářům nejvíce vyhovují, a společně vytvoří nový (zkompileovaný) pětílístek s možností jeho následné prezentace přečtením („recitací“) či zveřejněním v galerii (na nástěnce).

Čtenáře podněcujeme, aby při práci ve dvojici (skupině) zdůvodňovali svou volbu slov a také při práci ve dvojici (skupině) hodnotili a případně oceňovali jejich volbu slov, argumentovali, proč je ve společném produktu použít, či nikoliv a hledali s ostatními společný konsensus.

V závěru hodiny průvodce může učitel doporučit ke zhlédnutí stejnojmenný film: <http://www.csfd.cz/film/346598-zlodejka-knih/prehled/>.

Sebehodnocení – metodické okénko

Tabulka sebe/hodnocení umožňuje čtenáři a učiteli ohodnotit zvládnutí konkrétní dovednosti na základě výkonu čtenáře v aktivitě. Sebe/hodnocení provádí čtenář samostatně nebo dle možností čtenáři navzájem po skončení aktivity, vyučující pomáhá vysvětlením rozdílů mezi jednotlivými úrovněmi zvládnutí, aby se čtenáři dokázali ohodnotit, např. pomocí otázek reflektujících proběhnuvší aktivitu nebo na žákovských pracích ukazuje konkrétní projevy rozdílné míry zvládnutí úkolu.

Úskalí

Doplní učitel po skončení aktivity.

Odkazy, zdroje

ZUSAK, Markus. *Zlodějka knih*. Vyd. 2. Přeložil Vít PENKALA. Praha: Argo, 2014. ISBN 978-80-257-0863-7.

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Holokaust>

http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/V/Voln%C3%A9_psan%C3%AD

http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/P/P%C4%9Btil%C3%ADstek

<http://www.csfd.cz/film/346598-zlodejka-knih/prehled/>

1. První řádek tvoří jednoslovné téma, námět, název (obvykle podstatné jméno).
2. Druhý řádek obsahuje dvouslovný popis námětu, jeho podstatných vlastností, jak je vidí pisatel (odpověď na otázku, jaký je námět). V tomto případě se jedná zpravidla o dvě přídavná jména.
3. Třetí řádek je sestaven ze tří slov vyjadřujících dějovou složku námětu – co téma dělá nebo co se s ním děje. Použijeme tři slovesa.
4. Čtvrtý řádek představuje věta o čtyřech slovech vztahující se k námětu. Sloveso může chybět.
5. Poslední řádek uvádí jednoslovné synonymum, které rekapituluje, opětně formuluje podstatu námětu. Nemusí jít o podstatné jméno.

Úryvek z knihy (Dlouhý pochod do Dachau, s. 376)

Říkalo se, že se porouchal nákladák, ale já můžu osobně dosvědčit, že to tak nebylo. Byla jsem u toho. Přihodilo se ale mořské nebe s bílými čepičkami mraků.

Krom toho tam nebylo jen jedno auto. Tři nákladáky najednou se vám neporouchají.

Když vojáci zastavili, aby se podělili o trochu jídla a cigaret a pošťourali se v balíku Židů, jeden z vězňů se zhroutil následkem vyhladovění a nemoci. Netuším, odkud ten konvoj vyjel, ale tohle se stalo asi pět kilometrů od Molchingu a ještě spoustu kroků od koncentračního tábora v Dachau.

Vyšplhala jsem přes přední sklo do nákladáku, našla nemocného muže a vzadu zase vyskočila. Jeho duše byla vyhublá. Vousy měl jako řetěz s koulí. Dopadla jsem se zarachocením nohama do šterku, ale vojáci ani vězni nic neslyšeli. Všichni mě ovšem cítili.

Paměť mi říká, že na plošině nákladáku se ozývala spousta přání. Volaly ke mně vnitřní hlasy.

Proč on, a já ne?

Díky bohu, že ne já!

Vojáci se ovšem zaměstnávali odlišnou debatou. Velitel zamáčkl cigaretu a položil ostatním začouzenou otázku. „Kdy jsme ty krysy naposled vzali na vzduch?“

Jeho zástupce v sobě zdusil kašel. „Bodnul by jim, co?“

„No tak co třeba teď? Času máme dost, ne?“

„My máme vždycky dost času, pane.“

„Navíc je skvělé počasí na přehlídce, co říkáte?“

„To je, pane.“

„Tak na co čekáte?“

Když se ozval ten zvuk, hrála Liesel fotbal na Himmelstraße. Ve středním poli zápasili o míč dva kluci, a pak se všechno zastavilo. Dokonce i Tommy Müller to zaslechl. „Co to je?“ ptal se ze svého stanoviště v bráně.

Všichni se otočili ke zvuku šoupajících nohou a pořadových hlasů, které se propracovávaly blíž.

„Že by kravský stádo?“ uvažoval Rudy. „To ne. To nedělá takový zvuky, co?“

Ulice plná dětí nejdřív jen pomalu zamířila za tím magnetickým zvukem, směrem k obchodu Frau Dillerové. Křik každou chvíli nabral na důrazu.

Až stará dáma s věšteckým hlasem ve vyvýšeném bytě hned za rohem na Münchener Straße odhalila všem přesný zdroj toho pozdvižení. V okně vysoko nahoře vypadala její tvář jako bílá vlajka s vlhkýma očima a otevřenými ústy. Měla šedé vlasy. Její oči byly modré, temně modré. Její hlas jako sebevrah přistál s lupnutím Liesel u nohou.

„Die Juden,“ řekla. „Židi.“

• • •

V mezírce v průvodu šel muž starší než ostatní.

Měl vousy a odrané oblečení.

Jeho oči měly barvu agónie, a přestože nic nevážil, byl příliš těžký a jeho nohy ho neunesly.

Několikrát upadl.

Silnice mu zploštila jednu stranu obličeje.

Pokaždé nad ním hned stál voják. „Steh auf,“ křičel dolů. „Vstávej.“

Muž se zdvihl do kleku a s obtížemi vstal. Šel dál.

Pokaždé když skoro dohnal konec řady, ztratil rychlost a znovu klopýtl a padl. Za ním jich bylo víc – celý náklad jednoho vozu – a hrozilo, že ho dostihnou a ušlapou.

Bylo k nesnesení sledovat bolest v jeho roztřesených pažích, které se pokoušely tělo zvednout. Ještě jednou povolily, a pak vstal a ušel pár dalších kroků.

Byl mrtvý.

Ten muž byl mrtvý.

Dejte mu pár minut a on jistě padne do německého příkopu a zemře. Všichni ho nechají, všichni se budou dívat.

Pak ale – jeden člověk.

Hans Hubermann.

Stalo se to rychle.

Ruka, která pevně svírala Lieselinu ruku, ji pustila a kolem se prodrál muž. Ucítla, jak ji vlastní dlaň plácla přes stehno.

Táta došel ke svojí káře a něco z ní vyndal. Pak prošel mezi lidmi na silnici.

Žid stál před ním a očekával další hrst nadávek, ale stejně jako všichni sledoval, jak Hans Hubermann napřahuje ruku, ve které leží kousek chleba, jako by ho vyčaroval.

Když přešel z ruky do ruky, Žid se sesul. Padl na kolena a objal tátovi lýtka. Zabořil mezi ně obličej a děkoval mu.

Liesel se dívala.

Se slzami v očích viděla, jak se muž sesul ještě níž, kousek tátu odstrčil a plakal mu u kotníků.

Ostatní Židé procházeli kolem a všichni sledovali tem malý, marný zázrak. Proudili kolem jako lidská voda. Někteří ještě toho dne dospějí k moři. Dostanou bílé čepičky.

Na místo činu se hned propracoval voják. Prohlédl si klečícího muže i tátu, pak se podíval na dav. Po další chvílce uvažování vytáhl zpoza opasku důtky a začal.

Žid dostal šestkrát. Na záda, přes hlavu a přes nohy. „Ty špíno! Ty prase!“ Začal krvácet z uší.

Pak přišel na řadu táta. Teď Liesel popadl za ruku někdo jiný, a když se vyděšeně podívala vedle sebe, stál tam Rudy Steiner, polykal a sledoval, jak na ulici bičují Hanse Hubermannu. Liesel se z toho zvuku chtělo zvracet, čekala, že se na tátově těle objeví pukliny. Dostal čtyřikrát, a pak také padl k zemi.

Když se starý Žid naposledy vyškrábal na nohy a vykročil dál, ještě se krátce ohlédl. Naposledy smutně pohlédl na muže, který teď sám klečel, na jehož zádech hořely čtyři ohnivé čáry, jehož kolena rozbolavěla silnice. Když nic jiného, ten stařec zemře jako člověk. Nebo alespoň s myšlenkou, že býval člověkem.

Co já na to?

Nejsem si jistá, jestli je to až taková výhra.

Když se Liesel s Rudym dostali k Hansovi a pomohli mu na nohy, ozývala se spousta hlasů. Hlasy a sluneční svit. Tak si to pamatuje. Světlo mihotající se po silnici a slova jak vlny tříštící se jí o záda. Teprve když byli na odchodu, všimli si, že chleba leží zavržený na cestě.

Rudy se ho pokusil sebrat, ale kolemjdoucí Žid mu ho vytrhl z ruky a popral se o něj s dalšími dvěma, zatímco pokračovali ve své pouti do Dachau.